

Mottagare
Regionstyrelsen

Ansökan om tillstånd enligt miljöbalken till cementproduktion och därmed sammanhängande vattenverksamhet i Slite, Heidelberg Materials Cement Sverige AB. Region Gotlands yttrande.

Förslag till beslut

- Bilagt förslag till yttrande godkänns och inges via ombudets försorg till Nacka tingsrätt, mark- och miljödomstolen.

Beslutet förklaras omedelbart justerat.

Sammanfattning

Heidelberg Materials Cement Sverige AB:s ansöker om tillstånd enligt miljöbalken till cementproduktion och därmed sammanhängande vattenverksamhet i Slite. Bolagets ansökan har kommit in till mark- och miljödomstolen. Domstolen har 2024-06-18 kontaktat Region Gotland för att efterhöra huruvida regionen anser att ansökningshandlingarna behöver kompletteras av sökanden i något avseende innan domstolen utfärdar kungörelse.

Mark- och miljödomstolen har angett 6 september som sista dag att inkomma med ett yttrande, med tillägget att anstånd inte kan påräknas.

Regionstyrelseförvaltningen har, trots domstolens medskick, via det juridiska ombudet gått in med en begäran om anstånd med fyra veckor till den 2 oktober. Domstolen har beviljat denna begäran. För att klara en politisk hantering av ärendet har regionstyrelsen därför beslutat om ett extra sammanträde den 1 oktober för att fatta beslut i frågan.

Region Gotland har tidigare yttrat sig och det skedde inom ramen för det samråd som bolaget genomförde under sommar/höst 2023. Vid detta samråd bereddes frågan förvaltningsövergripande genom att tjänstepersoner vid teknikförvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen och regionstyrelseförvaltningen deltog i möten med bolaget. Vid samrådet ställdes muntliga frågor samtidigt som muntliga synpunkter på den föreslagna verksamheten lämnades. Därefter sammanställdes, med stöd av Region Gotlands juridiska ombud, relevanta synpunkter och frågeställningar i ett skriftligt yttrande som den 2 november 2023 skickades till bolaget.

Regionstyrelseförvaltningen har genomfört en samlad beredning av ärendet tillsammans med berörda funktioner inom teknikförvaltningen och

samhällsbyggnadsförvaltningen. Denna samverkan har resulterat i ett antal synpunkter rörande Heidelberg Materials tillståndsansökan, vilka har sammanställts i form av ett yttrande upprättat av Region Gotlands juridiska ombud Karin Hernvall, Advokatbyrån Åberg & Co.

Regionstyrelseförvaltningen föreslår att regionstyrelsen beslutar att anta detta yttrande för ingivande till mark- och miljödomstolen senast 2 oktober 2024.

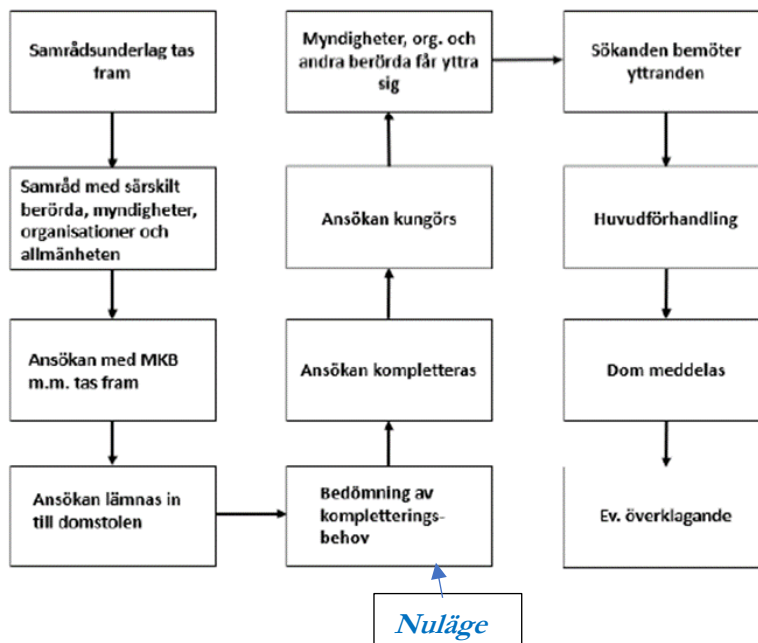
Ärendebeskrivning

Heidelberg Materials Cement Sverige AB:s ansöker om tillstånd enligt miljöbalken till cementproduktion och därmed sammanhängande vattenverksamhet i Slite. Bolagets ansökan har kommit in till mark- och miljödomstolen. Domstolen har 2024-06-18 kontaktat Region Gotland för att efterhöra huruvida regionen anser att ansökningshandlingarna behöver kompletteras av sökanden i något avseende innan domstolen utfärdar kungörelse.

Mark- och miljödomstolen har angett 6 september som sista dag att inkomma med ett yttrande, med tillägget att anstånd inte kan påräknas.

Regionstyrelseförvaltningen har, trots domstolens medskick, via det juridiska ombudet lämnat in en begäran om anstånd med fyra veckor till den 2 oktober. Domstolen har beviljat denna begäran.

I sammanhanget är det viktigt att påpeka att det i detta skede handlar om att remissmyndigheter ska yttra sig med besked om ansökningshandlingarna behöver kompletteras i något avseende. Region Gotland och andra remissmyndigheter liksom de av bolaget angivna sakägarna och berörd allmänhet kommer att ges tillfälle att lämna synpunkter på ansökan vid ett senare tillfälle när domstolen har kungjort densamma.

Figur 1. Processbild tillståndsärenden enligt Miljöbalken.

Region Gotland har tidigare yttrat sig i frågan. Detta skedde inom ramen för det samråd som bolaget genomförde under sommaren/hösten 2023. Vid detta samråd bereddes frågan förvaltningsövergripande genom att tjänstepersoner vid teknikförvaltningen, samhällsbyggnadsförvaltningen och regionstyrelseförvaltningen deltog i möten med bolaget. Vid dessa möten ställdes muntliga frågor samtidigt som muntliga synpunkter på den föreslagna verksamheten lämnades. Därefter sammanställdes, med stöd av Region Gotlands juridiska ombud, relevanta synpunkter och frågeställningar i ett skriftligt yttrande som den 2 november 2023 skickades till bolaget.

Det samrådsyttrande som Region Gotland lämnade till Heidelberg Materials 2 november 2023, innehöll synpunkter rörande följande områden:

1. *Synpunkter kring verksamhetens placering i samhället.*
2. *Redovisning av buller från nuvarande verksamhet i jämförelse med framtida dito.*
3. *Tidplan och arbete med framtagande av ny detaljplan.*
4. *Viktigt med dialog kring hur Region Gotlands hamnverksamhet påverkas.*
5. *Synpunkter kring avledning av dagnatten och effekter på miljö kvalitetsnormer.*
6. *Synpunkter kring utökad lagring av anfallsbränsle.*
7. *Synpunkter kring luftutredning och luftmätning av relevanta parametrar.*
8. *Behov av komplettering av släckvattenutredning.*
9. *Behov av komplettering av förteckning över berörda fastigheter och dialog.*
10. *Synpunkter kring metod för avståndsmätning till närmaste bostäder.*
11. *Synpunkter kring behovet av utbyggnad av regionnätet för elkraft på Gotland.*
12. *Synpunkter kring bränslestrategin inklusive bedömning av bränsletillgången.*

Region Gotlands kvarstående synpunkter på bolagets tillståndsansökan

Vid en genomgång av bolagets ansökan med tillhörande underlagshandlingar, konstateras att vissa av de synpunkter som Region Gotland framförde inom ramen för samrådet, nu har kompletterats och åtgärdats på ett tillfredsställande sätt. Regionstyrelseförvaltningen har genomfört en samlad beredning av det aktuella ärendet tillsammans med berörda funktioner inom teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen. Denna samverkan, över förvaltningsgränserna, har identifierat ett antal delar där bolagets ansökningshandlingar och underlag behöver kompletteras. Dessa har sammanställts i form av ett yttrande upprättat av Region Gotlands juridiska ombud Karin Hernvall, Advokatbyrån Åberg & Co. Nedan återges dessa påpekanden under punkterna 1-8.

1. Bullerutbredning och dess påverkan på omgivningen

Det konstateras i ansökan att bullernivåerna kommer att öka med CCS-anläggningen. Bolaget föreslår en utredningsföreskrift (U4) där slutredovisning av utredningen sam förslag till slutliga villkor ska ges in till mark- och miljödomstolen senast två år från det att CCS-anläggningen tas i drift.

Under utredningstiden föreslår bolaget en provisorisk föreskrift, gällande buller (P3) som reglerar att buller från verksamheten, ska begränsas så att det som riktvärde inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder

än följande:

55 dB (A) dagtid, kl. 06-18

50 dB (A) kvällar och nätter, kl. 18-06

Den momentana ljudnivån från bostäder får inte, annat än vid enstaka tillfällen, överstiga 55 dB (A) nattetid, kl. 22-06.

Förutom CCS-anläggningen kommer den förändrade hamnverksamheten och den förlängda piren troligtvis att leda till att bullerkällorna från verksamheten utökas. Pirens längd och fartygens storlek och troliga utrustning med kylaggregat, ventilation och fläktar leder till en större geografisk spridning av buller.

Region Gotland gör bedömningen att det inte är acceptabelt att närboende under utredningstiden kommer att få leva med så höga bullernivåer. Det finns forskning på buller och höga ljudnivåer som visar att människors hälsa påverkas negativt. Buller kan bl.a. medföra sömnstörningar och öka risken för hjärt- och kärlsjukdomar såsom höjt blodtryck, hjärtinfarkt och stroke.

Då det tydligt framkommer att CCS-anläggningen kommer att leda till förhöjda bullernivåer bör bolaget utföra åtgärder på de närboendes hus som är mest bullerutsatta och specifikt där bullernivåerna inomhus riskerar att överskrida 30 dB (A). Åtgärder gällande detta bör villkoras från början och sedan också ingå i utredningsföreskriften (U4).

I utredningsföreskriften (P4) bör det även ingå vilken påverkan verksamhetsbullret har på andra verksamheter än bostäder. Inom fabriken närområde finns stränder och besöksverksamhet, med koppling såväl till Slite såsom skärgården utanför Slite, där buller kan påverka attraktiviteten. Det är även relevant att se till vad en bullerpåverkan kan medföra för en framtida utveckling av Slite som ort.

Högre bullerriktvärden än de som villkoras i verksamhetens nuvarande miljötillstånd (M 26737-05) anses olämpligt utifrån den negativa påverkan på omgivningen, gällande såväl bostäder, stränder, besöksverksamhet som rekreationsytor.

2. Anläggande av ny pir inom hamnområdet

Den påverkan som anläggandet av den Norra piren kan medföra bör bedömas i ett större perspektiv. Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att piren kommer att påverka landskapsbilden, men även att den enbart kommer förändra landskapsbilden i viss mån samt att landskapsbildens karaktär förblir densamma, men att den nya större piren kommer att förstärka intrycket av hamnverksamhet. Av bilagorna saknas dock vidare utredning av hur piren och den ökade fartygstrafiken kan komma att påverka Slite samhälle, med dess invånare och verksamheter. En del av piren anläggs inom område där markanvändningen prövats i en detaljplaneprocess, medan övrig del anläggs inom område som inte tidigare utretts inom en sådan process. Piren och tillkommande trafiks påverkan bör även utredas utifrån påverkan på omgivande verksamheter såsom skyddade områden, öarna, besöksverksamhet, småbåtshamnen och de övriga landskapsbildsvärden som riskerar att påverkas.

En landskapsbildsanalys kan innehålla, hur strukturen sett ut, hur man anländer till Slite, hur villaområdet norr om och söder om fabriken påverkas, hur utblickar från omgivningen påverkas.

3. Dagvattenhantering

Dagvattenhanteringen, och de villkor som är kopplade till den, bör motsvara de krav som kommer att behöva ställas i den detaljplan, som är under framtagande. Då ingen dagvattenutredning ännu tagits fram, inom ramen för detaljplanarbetet, bör tillståndsprövningen ta i beaktande de krav som ställs i en detaljplan avseende dagvatten. Det föreslagna villkoret 11 innebär inte tillräckliga försiktighetsmått. Fördröjning och rening ska ske av dagvatten från hela områdets ytor, inte bara de nytillkomna ytorna. Sandfångstbrunnar kan inte anses utgöra ett reningssteg. Dagvattenhantering ska ske enligt de reningskrav som bland annat finns i Region Gotlands dagvattenhandbok. Det bör vara robusta dagvattenlösningar som inte är skötselkrävande.

4. Utsläpp till och påverkan på luft

Gränsvärdena för luftföroreningar, i form av partiklar (PM10), överskrids flera dagar per år i Visby där luftmätningar sker. Föroreningen har bedömts vara kopplad främst till vägtrafik, halkbekämpning och städning.

Luftföroreningsituationen i Slite är oklar då Region Gotland inte utför mätningar där. Eftersom en del i problematiken med överskridande i Visby troligtvis består av att materialet i halkbekämpningen består av kalkstenskross kan det antas att det också finns viss problematik med höga halter partiklar i Slite. Detta på grund av verksamheten i och kring cementindustrin och trafik som för med sig kalkhaltigt damm.

Det är osäkert om MKN-luft kan bedömas korrekt, eftersom den landbaserade trafiken på marken modelleras i luftutredningen utifrån HBEFA emissionsfaktorer. När det gäller ej avgasrelaterade partiklar anses emissionsfaktorerna mycket osäkra och det anges i modellen att emissionsfaktorerna bara gäller för centrala Europa (Tyskland, Österrike, Schweiz och Frankrike). För Sverige och Norge hänvisas till att använda NORTRIP-modellen som ett alternativ (källa Trafikverket).

Tekniken i CCS-anläggningen bygger på att aminer tillsätts. Det innebär att det kommer att uppstå luftutsläpp av helt nya ämnen/föreningar: aminer, nitraminer och nitrosaminer. Det framkommer att nitrosaminer utgör ett potentiellt miljö- och hälsohot då de har en påvisad miljötoxitet och är potentiellt cancerframkallande. När det gäller nitraminer saknas det information om de hälsofarliga egenskaperna. Det framkommer också i verksamhetens ansökan att det finns risk för deposition av dessa ämnen i området vid Tingstäde träsk som är Gotlands största dricksvattentäkt. Utsläpp av aminer risker också att utgöra en luktstörning i omgivningen kring anläggningen.

När det gäller dessa ämnen/föreningar är det mycket viktigt att försiktighetsprincipen ligger till grund för de försiktighetsmått som villkoras i ansökt miljötillstånd då det är oklart hur stor negativ påverkan

ämnen/föreningarna har på människors hälsa och miljön. De kumulativa effekterna bör också bedömas.

5. Klimatanpassning

I ansökningshandlingar saknas resonemang om hur bolaget avser att arbeta med klimatanpassning för den sökta verksamheten.

6. Frågor kring och säkerhetsrapport och riskbedömning

I bilaga C säkerhetsrapporten saknas en analys av riskerna som ska leda till en slutsats och bedömning av behovet av egen beredskap och övriga nödvändiga åtgärder för att kunna hindra eller begränsa allvarliga skador på människor eller miljön vid en olycka.

I bilaga B11 visas spridningsberäkningar i ett CFD-underlag. Region Gotland önskar att spridningsberäkningarna illustreras tydligare, exempelvis på ett kartmaterial i olika skalor där det tydligt framgår inom vilka områden som påverkas både av koldioxid och av vattenfri ammoniak.

7. Påverkan på lokalsamhällets utvecklingsmöjligheter

Ett detaljplanearbete har påbörjats och plankostnadsavtal är tecknat mellan Region Gotland och Heidelberg Materials. Fortlöpande dialog pågår gällande den nya detaljplanens konsekvenser för lokalsamhället. I beslutet (MBN 2023/1771) att upprätta en ny detaljplan fick samhällsbyggnadsförvaltningen även i uppdrag att ta fram ett kvalitetsprogram för att fokusera på den hantering detaljplaneändringen innebär för Slite samhälle. Detta kvalitetsprogram ska även inkludera ett tidigt samråd med allmänheten. Region Gotland har initierat ett större samhällsbyggnadsprojekt, "Projekt Slite", där dessa mer övergripande frågor kommer att hanteras. Beslut har tagits att inleda en förstudie inom ramen för projektet där kvalitetsprogrammets omfattning, kommunala åtaganden inom infrastruktur samt kommunala kostnader kommer att definieras.

8. Den allmänna vägen Storgatan

Varken i den tekniska beskrivningen eller i bolagets ansökan i övrigt nämns den allmänna väg (del av Storgatan) som löper från korsningen vid Apoteksgatan och fram till Lännavägen. I dagsläget är det Trafikverket som är väghållare, men verket har inlett en process syftande till att överlåta väghållaransvaret till Region Gotland. Utifrån bolagets redovisade kartmaterial synes vägen vara införlivad i bolagets verksamhetsområde. Region Gotland efterlyser bolagets kommentarer kring detta och en redovisning av bolagets skäl för en stängning av nämnda väg.

Bedömning

Med stöd av den samlade beredning av ärendet som genomförts, har synpunkter från relevanta funktioner inom berörda förvaltningar kunnat hämtas in och utgör nu del av det upprättade yttrandet. Regionstyrelseförvaltningens bedömning är yttrandet är väl avvägt och att det tar upp och behandlar de delar av bolagets tillståndsansökan där det finns behov av förtydliganden och kompletteringar. Förvaltningens förslag är att

regionstyrelsen beslutar att anta föreliggande yttrande för ingivande till mark- och miljödomstolen senast 2 oktober 2024.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse regionstyrelseförvaltningen, daterad 2024-09-19
Yttrande Karin Hernvall advokatfirman Åberg & Co, utkast daterat 2024-10-xx
Skrivelse aktbil 5, Nacka Tingsrätt, mark- och miljödomstolen, daterad 2024-06-18
Tillståndsansökan Heidelberg Materials Cement Sverige AB, daterad 2024-06-05
Tillståndsansökan bilaga A. Teknisk beskrivning
Tillståndsansökan bilaga A1.A Situationsplan befintlig verksamhet
Tillståndsansökan bilaga A1.B Situationsplan ansökt verksamhet
Tillståndsansökan bilaga A2. Dagvattenutredning
Tillståndsansökan bilaga A6. Bränslen som utgörs av avfall
Tillståndsansökan bilaga A6. Bränslen som utgörs av avfall
Tillståndsansökan bilaga B. Miljökonsekvensbeskrivning
Tillståndsansökan bilaga B1. Samrådsredogörelse med underbilagor
Tillståndsansökan bilaga B2. Luftutredning
Tillståndsansökan bilaga B2.1. Utsläppsparametrar
Tillståndsansökan bilaga B2.2. Spridnings- och depositionsberäkningar aminer
Tillståndsansökan bilaga B6. Naturvärdesinventering
Tillståndsansökan bilaga B12. Trafikriskutredning
Tillståndsansökan bilaga I. Förteckning över avfallskategorier

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till

Tekniska nämnden
Miljö- och byggnämnden